Philip Pullman

Het Boek van Stof

Het geheime bondgenootschap

Vertaald door Gabriëlla van Karsbergen, Emilin Lap,
Mario Molegraaf, Roelien Plaatsman
en Theo Schoemaker

2019 Prometheus Amsterdam

Het boek van stof deel 2 3 I Elgraphic - Vlaardingen 08-10-19 13:44

Voor Nick Messenger,
uitmuntend dichter en onweerstaanbare vriend

Oorspronkelijke titel *The Book of Dust. The Secret Commonwealth*
© 2019 Philip Pullman
© 2019 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Gabriëlla van Karsbergen, Emilin Lap, Mario Molegraaf, Roelien Plaatsman en Theo Schoemaker
Omslagontwerp Moker Ontwerp
Foto auteur Michael Leckie
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 3578 2

1

Bloedvergieten bij maanlicht

Pantalaimon, de dæmon van Lyra Belacqua – die inmiddels Lyra Zilvertong heette –, lag in de vensterbank van Lyra's studentenkamer in het St. Sophia College en dacht zo min mogelijk na. Hij was zich bewust van de koude tocht die door het slecht passende schuifraam naast hem kwam, van het warme licht van de naftalamp op het bureau onder het raam, van het krassen van Lyra's pen, en van de duisternis buiten. Op dat moment had hij het meest behoefte aan de kou en de duisternis. Terwijl hij daar zo lag en, om de kou te voelen, zich dan weer op zijn rug en dan weer op zijn buik draaide, werd het verlangen om naar buiten te gaan nog groter dan zijn tegenzin om Lyra aan te spreken.

'Doe het raam open,' zei hij na een tijdje. 'Ik wil naar buiten.'

Lyra hield op met schrijven, schoof haar stoel naar achteren en ging staan. Pantalaimon kon in het raam haar weerspiegeling zien, alsof ze buiten in de Oxfordse nacht hing. Hij kon zelfs een trek van rebelse ontevredenheid op haar gezicht zien.

'Ik weet al wat je gaat zeggen,' zei hij. 'Natuurlijk zal ik voorzichtig zijn. Ik ben niet achterlijk.'

'In sommige opzichten wel,' zei ze.

Ze boog over hem heen, schoof het raam omhoog en zette het klem met het boek dat het dichtst in de buurt lag.

'Niet...' begon hij te zeggen.

Het boek van stof deel 2 7 | Elgraphic - Vlaardingen 08-10-19 13:44

'Niet het raam dichtdoen, ja, Pan, gewoon hier in de kou zitten tot Pan besluit om thuis te komen. Ik ben niet gek, hoor. Wegwezen jij.'

Hij gleed naar buiten, de klimop in, die de muur van het college bedekte. Lyra hoorde een heel zacht geritsel, heel even maar. Pan vond het niet leuk hoe ze met elkaar spraken, of eigenlijk níet spraken: in feite waren deze woorden pas de eerste die ze vandaag met elkaar hadden gewisseld. Maar hij wist niet wat hij eraan kon doen, en zij evenmin.

Halverwege de muur ving hij met zijn vlijmscherpe tandjes een muis en twijfelde even of hij hem zou opeten, maar hij maakte hem alleen aan het schrikken en liet hem daarna los. Hij hurkte op de dikke tak van de klimop en genoot van alle geuren, alle grillig voorbijkomende windvlagen, en van de nacht die rondom hem openlag.

Maar hij zou wel voorzichtig zijn. Hij moest voor twee dingen oppassen. Ten eerste voor de roomwitte vacht van zijn keel die helaas erg duidelijk afstak tegen de rest van de kastanjebruine vacht die hij als boommarter had. Maar het was niet moeilijk om zijn kop omlaag te houden, of om hard te rennen. De tweede reden om voorzichtig te zijn was veel ernstiger. Niemand die hem zag zou ook maar even denken dat hij een boommarter was: hij leek dan wel in alle opzichten op een boommarter, maar hij was een dæmon. Het was heel lastig om te zeggen waar precies het verschil in zat, maar ieder mens in Lyra's wereld zou het direct weten, net zo zeker als ze wisten hoe koffie rook, of wat voor kleur rood was.

En iemand zonder zijn dæmon, of een dæmon alleen zonder de bijbehorende persoon, was abnormaal, griezelig en kon eigenlijk niet. Gewone mensen konden zich niet zo van hun dæmon losmaken, hoewel er werd gezegd dat heksen het wel konden. De macht die Lyra en Pan samen hadden was uniek, en had acht jaar eerder in het dodenrijk een lieve duit gekost. Sinds ze na dat vreemde avontuur weer terug in Oxford waren, hadden

Het boek van stof deel 2 8 | Elgraphic - Vlaardingen 08-10-19 13:44

ze het er met niemand over gehad en deden ze hun uiterste best het geheim te houden, maar soms – en de laatste tijd steeds vaker – moesten ze gewoon even uit elkaars buurt blijven.

Zodoende bleef Pan in de schaduw, maakte hij geen geluid, hield hij zijn kop omlaag op zijn weg door de heesters en het hoge gras dat de uitgestrekte, keurig gemaaide gazons van het college omzoomde, en nam hij met al zijn zintuigen de nacht in zich op. Het had eerder die avond geregend en de grond onder zijn pootjes voelde zacht en nattig. Toen hij bij een stuk met alleen modder kwam, ging hij door zijn knietjes en drukte zijn keel en borst plat tegen de grond, om het verraderlijke roomwitte stukje vacht te verbergen. Toen hij uit het park kwam vloog hij, op een moment dat er geen voetgangers op de stoep waren en er in de verte maar één auto te zien was, als een speer Banbury Road over. Daarna glipte hij de tuin van een van de grote huizen aan de overkant in, en toen verder tussen heggen door, over muurtjes heen, onder hekken door en grasvelden over, op weg naar Jericho en het kanaal dat maar een paar straten verderop lag.

Toen hij eenmaal bij het jaagpad was, voelde hij zich veiliger. Er waren struiken en hoog gras om je in te verstoppen, en bomen waarin hij net zo vlug kon voortsnellen als een vlam een lont opbrandt. Dit wat ruigere deel van de stad was zijn favoriet. Hij had in alle waterwegen gezwommen die Oxford doorvlochten: niet alleen het kanaal maar ook de weidse Theems zelf, en de Cherwell die erin uitkwam, en ook de talloze stroompjes die van de hoofdstromen wegvloeiden om een molen aan te drijven of een siermeertje van water te voorzien. Sommige van die stroompjes liepen ondergronds en uit het zicht tot ze ergens weer bovenkwamen, van onder een muur van een college, of van achter een of andere begraafplaats of brouwerij.

Op de plek waar een van die stroompjes parallel aan het kanaal liep met alleen maar het jaagpad ertussen ging Pan een ijzeren bruggetje over en volgde hij de stroom naar het gebied met de

Het boek van stof deel 2 9 | Elgraphic - Vlaardingen 08-10-19 13:44

volkstuintjes, met aan de noordkant de Oxpens veemarkt en aan de westkant het postmagazijn, naast het station.

Het was vollemaan en tussen de voortjagende wolkenflarden door waren enkele sterren te zien. Vanwege het maanlicht was het riskanter voor hem, maar Pan hield van het koele, zilveren licht bij het rondsnuffelen tussen de spruitjes en bloemkolen, het look van uien of spinazie, waarbij hij minder geluid dan een schaduw maakte. Hij kwam bij een schuurtje, sprong erop en ging plat op het harde teerpapier over de uitgestrekte wei liggen turen naar het postmagazijn.

Dat was zo te zien de enige plek in de stad waar nog mensen wakker waren. Pan en Lyra waren hier wel vaker geweest en hadden samen staan kijken naar de treinen die uit het noorden en zuiden binnenkwamen en bij de perrons stonden uit te dampen terwijl de spoorwerkers zakken met brieven en pakjes op grote karren laadden die ze naar de grote ijzeren loods rolden, waar de post voor Londen en voor het vasteland werd gesorteerd, om op tijd de ochtendzeppelin te halen. Het luchtschip was vlakbij zowel aan de boeg als de achtersteven vastgebonden en zwaaide en schommelde in de wind, terwijl de kabels tegen de mast klapten en klepperende geluiden maakten. Er gloeide licht op het perron, op de aanmeermast en boven de deuren van het postmagazijn. Er rammelden goederenwagons over een zijspoor, en ergens ging met een klap een metalen deur dicht.

Pan zag in de volkstuintjes rechts van hem iets bewegen. Hij draaide zich langzaam om, om te kijken wat het was. Langs een rijtje kool of broccoli sloop een kat die een muis in het vizier had, maar voordat de kat kon toeslaan kwam er uit de lucht een stille, witte gedaante aanzeilen, groter dan Pan zelf, die de muis greep en weer omhoogvloog om uit de klauwen van de kat te blijven. Het wieken van de uilenvleugels maakte op de terugweg naar een van de bomen achter Paradise Square geen enkel geluid. De kat ging zitten en scheen over de kwestie na te denken, waarna hij zijn jacht tussen de groentes hervatte.

Het boek van stof deel 2 10 | Elgraphic - Vlaardingen 08-10-19 13:44

De maan scheen helder nu hij hoger aan de hemel stond en er bijna geen wolk meer voor hing, en Pan kon vanaf zijn uitkijkpost op het schuurtje tot in de details de volkstuintjes en de veemarkt zien. Kassen, vogelverschrikkers, verzinkte ijzeren veekooien, regentonnen, hekken die verrot en verzakt waren of juist netjes overeind en goed in de verf stonden, samengebonden bonenstaken die eruitzagen als tipi's zonder bekleding: alles stond er in het maanlicht stilletjes bij, als een decor voor een schimmenspel.

Pan fluisterde: 'Lyra, wat is er met ons gebeurd?'

Er kwam geen antwoord.

De posttrein was uitgeladen en gaf een kort fluitsignaal voor hij in beweging kwam. Hij kwam niet uit op het spoor dat zuidwaarts vlak achter de volkstuintjes de rivier overstak, maar ging langzaam iets naar voren en toen achterwaarts een zijspoor op, waarbij de wagons een hoop gerammel veroorzaakten. Van de loc stegen wolken stoom op, die door de koude wind aan flarden werden gezwiept.

Achter de bomen aan de overkant van de rivier was een andere trein in aantocht. Dat was geen posttrein, dus hij stopte niet bij het magazijn maar reed driehonderd meter door, het eigenlijke station in. Dat moet de stoptrein uit Reading zijn, dacht Pan. Hij kon horen hoe de trein in de verte sissend en met piepende remmen bij het perron tot stilstand kwam.

Maar er bewoog nog iets anders.

Links van Pan, waar een ijzeren brug over de rivier lag, liep – of beter gezegd, haastte zich – een man met gezwinde spoed langs de oever, waar veel riet stond.

Onmiddellijk slingerde Pan zich van het dak van het schuurtje en rende stilletjes door de uienveldjes en de rijen kool zijn kant op. Tussen de hekken en onder een roestende watertank door duikend kwam Pan aan de rand van de volkstuintjes en keek hij door een gat in de omheining naar de grazige weide verderop.

De man bewoog zich, steeds behoedzamer, in de richting van

Het boek van stof deel 2 11 | Elgraphic - Vlaardingen 08-10-19 13:44

het postmagazijn totdat hij ongeveer honderd meter voor de magazijnpoort stilhield bij een wilg op de oever, bijna recht tegenover de plek waar Pan gehurkt onder de afrastering van de volkstuintjes zat. Zelfs Pan met zijn goede ogen kon hem in de schaduw amper zien – als hij even wegkeek, zou hij de man niet kunnen terugvinden.

En toen niets. De man leek in het niets te zijn opgelost. Er ging een minuut voorbij, en toen nog één. In de stad achter Pan begonnen klokken te luiden, elk twee keer: het was halfeen.

Pan keek naar de bomen die langs de rivier stonden. Een stukje links van de wilg stond een oude eik, kaal en stram, in zijn winterse, bladloze naaktheid. Rechts...

Rechts klom een figuur over de poort van het postmagazijn. De nieuwkomer sprong naar beneden en haastte zich toen langs de oever naar de wilg, waar de eerste man op hem stond te wachten.

Er schoof een wolk voor de maan, en Pan glipte in de schaduw onder het hek door en sprong toen zo snel hij kon over het natte gras naar de eik, waarbij hij zich laag hield, op zijn hoede voor die uil, op zijn hoede voor de man die zich schuilhield. Bij de eik aangekomen sprong hij met gespreide klauwtjes omhoog om zich aan de bast te haken, en toen verder omhoog naar een tak vanwaar hij de wilg goed kon zien, net toen de maan weer tevoorschijn kwam.

De man uit het postmagazijn haastte zich naar de wilg. Toen hij er bijna was, vaart minderde en in de schaduwen tuurde, kwam de eerste man naar voren en zei iets, op zachte toon. De tweede man antwoordde net zo zacht, en toen trokken ze zich beiden terug in het donker. Ze waren net iets te ver weg voor Pan om ze te kunnen verstaan, maar wat ze zeiden had een sfeer van medeplichtigheid. Ze hadden hier afgesproken.

Hun dæmonen waren allebei honden: de ene was een soort buldog en de andere iets kortpotigs. De honden zouden niet kunnen klimmen maar ze konden hem wel ruiken, en Pan druk-

Het boek van stof deel 2 12 | Elgraphic - Vlaardingen 08-10-19 13:44

te zich nog dichter tegen de brede tak waar hij op lag. Hij kon de mannen zacht horen fluisteren, maar wederom kon hij de woorden niet onderscheiden. Tussen het gaashekwerk van het postmagazijn en de rivier liep een pad van de open wei bij de volkstuintjes richting het station. Dat was de gebruikelijke route om van de St. Ebbe-parochie en de vele smalle straatjes langs de rivier en de gasfabriek bij het station te komen. Vanaf zijn eikentak kon Pan verder langs het pad kijken dan de mannen beneden, en eerder dan zij zag hij een man van de kant van het station komen: een man alleen, met zijn kraag hoog opgeslagen tegen de kou.

Toen hoorde Pan vanuit de schaduwen onder de wilg 'Ssst'. Ze hadden de nieuwkomer ook gezien.

Eerder die dag in Genève waren in een fraai zeventiende-eeuws huis bij de St. Petruskathedraal twee mannen met elkaar in gesprek. Ze zaten op de tweede verdieping in een kamer met boekenkasten langs de wanden, en met uitzicht op een rustige straat in het sombere licht van een winterse namiddag.

Er stond een lange mahoniehouten tafel met daarop vloeibladen, stapels schrijfpapier, pennen en potloden, glazen en karaffen met water, maar de mannen zaten in leunstoelen aan weerszijden van een brandende open haard.

De gastheer was Marcel Delamare, secretaris-generaal van een organisatie die informeel bekendstond onder de naam van het gebouw waar de organisatie gehuisvest was, en waar deze vergadering nu plaatsvond. Het heette La Maison Juste. Delamare was begin veertig, droeg een bril en zag er keurig uit: zijn perfect gesneden maatpak paste precies bij de kleur van zijn donkergrijze haar. Zijn dæmon was een sneeuwuil die op de rugleuning van zijn stoel zat, met haar blik strak op de dæmon in de handen van de andere man, een scharlakenrode slang die zich voortdurend rond zijn vingers wond. De bezoeker heette Pierre Binaud. Hij was in de zestig, zag er met zijn priester-

Het boek van stof deel 2 13 | Elgraphic - Vlaardingen 08-10-19 13:44

boordje streng uit, en was opperrechter bij het Consistoriale Hof, de belangrijkste instantie van het Magisterium die toezag op discipline en veiligheid.

'En?' vroeg Binaud.

'Er is weer een lid van de wetenschappelijke staf van de Lop Nor-basis verdwenen,' zei Delamare.

'Waarom? Wat zegt je agent hierover?'

'Het officiële verhaal is dat de vermiste man en zijn metgezel zijn verdwaald op de waterwegen, die snel en zonder voorteken van positie kunnen veranderen. Het is een moeilijk gebied, en iedereen die de basis verlaat moet met een gids mee. Maar onze agent zegt dat het gerucht gaat dat ze de woestijn zijn ingegaan, die achter het meer begint. Er bestaan plaatselijke legendes over goud...'

'Hou toch op over die plaatselijke legendes. We hebben het over experimentele theologen, botanisten, wetenschappers. Ze waren op zoek naar de rozen, niet naar goud. Maar zei je nu dat een van hen ervandoor is? En die andere?'

'Die kwam terug op de basis, maar vertrok direct naar Europa. Hij heet Hassall. Ik heb je vorige week al over hem verteld, maar misschien had je het te druk om te luisteren. Volgens mijn agent heeft hij monsters van het rozenmateriaal bij zich, en een aantal papieren.'

'Is hij al opgepakt?'

Delamare deed een zichtbare poging zich te beheersen. 'Zoals je wellicht nog weet, Pierre,' zei hij na een korte stilte, 'had ik hem in Venetië gevangen kunnen nemen. Maar dat werd door jullie mensen afgewezen. Laat hem maar naar Bryttannië gaan en achtervolg hem, om zijn bestemming te achterhalen, luidde het bevel. Welnu, hij is inmiddels aangekomen, en vannacht wordt hij onderschept.'

'Laat het me weten wanneer je dat materiaal hebt. Nu die andere kwestie: die jonge vrouw. Wat weet je van haar?'

'De alethiometer...'

Het boek van stof deel 2 14 | Elgraphic - Vlaardingen 08-10-19 13:44

'Nee, nee, nee. Ouderwets, te veel aannames. Ik wil feiten, Marcel.'

'We hebben een nieuwe lezer, die...'

'O ja, heb ik van gehoord. Nieuwe methode. Beter dan de oude?'

'Tijden veranderen, en wat we weten zal ook veranderen.'

'Wat houdt dat in?'

'Dat houdt in dat we bepaalde zaken over het meisje hebben ontdekt die voorheen onduidelijk waren. Het schijnt dat ze een zekere protectie geniet, zowel juridisch als anderszins. Ik zou willen beginnen met het afbreken van het verdedigingsnetwerk om haar heen, heel discreet en stilletjes, zeg maar: ongezien. En zodra ze kwetsbaar is geworden gaan we over tot actie. Tot die tijd...'

'Behoedzaam,' zei Binaud, terwijl hij opstond. 'Te behoedzaam, Marcel. Grote fout. Je moet gedecideerd zijn. Actie ondernemen. Spoor haar op, grijp haar in de kraag en breng haar hier. Maar doe het maar op jouw manier; deze keer zal ik je benadering niet afwijzen.'

Delamare ging staan om zijn bezoeker de hand te schudden en hem naar de deur te begeleiden. Toen ze weer alleen waren, vloog zijn dæmon op zijn schouder, en samen stonden ze bij het raam te kijken naar het gejaagde vertrek van de opperrechter, met een assistent die zijn tas droeg en een andere met een paraplu, tegen de sneeuw die net was gaan vallen.

'Ik heb er een hekel aan onderbroken te worden,' zei Delamare.

'Ik denk niet dat hij er erg in had,' zei zijn dæmon.

'Hij komt er nog wel een keer achter.'

De man die van het station kwam was snel: in minder dan een minuut was hij al bijna bij de boom, en direct toen hij aankwam sloegen de andere mannen toe. De ene kwam naar voren en sloeg hem met een dikke stok tegen de knieën. Hij viel meteen op de grond, grommend van de klap, en toen dook de andere

Het boek van stof deel 2 15 | Elgraphic - Vlaardingen 08-10-19 13:44